

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Азадський університет
Каракалтакський державний університет
Київський національний університет технологій та дизайну
Луцький національний технічний університет
Національна металургійна академія України
Національний університет «Львівська політехніка»
Одеський національний політехнічний університет
Сумський національний аграрний університет
Східно-Казахстанський державний технічний
університет ім. Д. Серікбаєва
ТОВ «НВО «ПРОМІТ»
Українська асоціація якості
Українська інженерно-педагогічна академія
Університет Барода
Університет ім. Й. Гуттенберга
Університет «Politechnika Świętokrzyska»
Харківський національний університет
міського господарства ім. О. М. Бекетова
Херсонський національний технічний університет

СИСТЕМИ РОЗРОБЛЕННЯ ТА ПОСТАВЛЕННЯ ПРОДУКЦІЇ НА ВИРОБНИЦТВО

**Матеріали I Міжнародної науково-практичної
конференції**

(м. Суми, 17–20 травня 2016 року)

Сайт конференції: <http://srpv.sumdu.edu.ua>.

Суми
Сумський державний університет
2016

МОДЕЛЮВАННЯ РОЗПІЗНАВАННЯ ПОВІТРЯНИХ ЦІЛЕЙ НА НОСОВИХ ТА БІЧНИХ РАКУРСАХ

Смаглюк Г.Г., Братченко Г.Д., д.т.н., ОДАТРА

Завдання радіолокаційного розпізнавання цілей є предметом багатьох досліджень. Для розпізнавання цілей застосовуються ознаки, які пов'язані з формою цілі, наприклад радіолокаційний дальнісний портрет (РЛДП) [1]. Для отримання РЛДП застосовуються широкосмугові сигнали, які забезпечують розділення елементів цілей. При дослідженні якості розпізнавання повітряних цілей потрібно враховувати зміни орієнтації цілі та дестабілізуючі фактори, які спотворюють сигнал в процесі його формування і обробки. Метою роботи є отримання порівняльної оцінки якості розпізнавання повітряних цілей на носових та бічних ракурсах спостереження методом математичного моделювання.

При моделюванні імітувались розпізнавання шести типів цілей: великого розміру (літаки Ту-16, В-52, В-1В), середнього розміру (літаки МіГ-29, F-15) та малого розміру (ракета ALCM). В якості ознаки розпізнавання використовувалась кореляційна сума РЛДП з еталонними портретами. Еталони були отримані за результатами індивідуалізованого навчання для кожної цілі в секторах ракурсів $(-10^{\circ}, +10^{\circ})$ та $(80^{\circ}, 100^{\circ})$ за методикою описаною в [1]. Навчальна вибірка з 1100 портретів для кожної цілі отримувались за допомогою програми RadarTargetBackscatteringSimulation (RTBS) [2] за методикою описаною в [3] при наступних параметрах руху цілі: висота – 8 км, дальність до цілі – 100 км, швидкість цілі (800 – 1100 км/год), за умов впливу на ціль в процесі польоту турбулентності ясної погоди. Параметри ІВ РТС: довжина хвилі – 13 см; зондувальний ЛЧМ сигнал з прямокутною обвідною (тривалість імпульсу 13,65 мкс, девіація частоти 150 МГц); обробка сигналу передбачала узгоджену фільтрацію та додаткове застосування фільтра Хеммінга. За результатами навчання при середньому відношенні сигнал/шум 30 дБ на один портрет для кожного з типів цілей отримані по 5 еталонних РЛДП. Для цього на першій ітерації знаходилась кореляційна сума кожного з портретів навчальної вибірки з прямокутними портретами різної довжини, нормованими за енергією до 1. На наступній ітерації застосовувались нормовані усереднені портрети отримані за сукупностями РЛДП, які найкращим чином корелювали з відповідними прямокутними еталонами. Кількість ітерацій в процедурі навчання дорівнювала трьом. Отримані еталонні портрети в подальшому застосовувались для розпізнавання тих же типів цілей, але за портретами отриманими в дещо відмінних умовах польоту цілей: турбулентність купчастих хмар; висота польоту змінювалась в межах 2 км порівняно з умовами навчання; політ цілей задавався неперервними прямолінійними траєкторіями, протягом польоту ракурс цілі змінювався в межах $+10^{\circ} \dots +15^{\circ}$.

Для оцінки впливу дестабілізуючих факторів розглядалися: вплив власних шумів приймального тракту. На рисунку 1 наведено залежність оцінки середньої ймовірності хибного розпізнавання за максимумом кореляційної суми з еталонами за 1100 РЛДП отриманими за час спостереження цілі – 110 с, при розпізнаванні цілей на носових ($-10^{\circ}, +10^{\circ}$) та бічних ракурсах спостереження ($80^{\circ}, 100^{\circ}$).

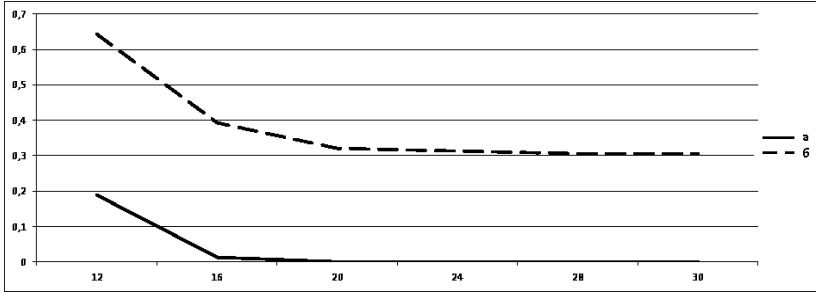

Рисунок 1 – Залежності середніх ймовірностей хибного розпізнавання цілей від відношення сигнал/шум (дБ) при розпізнаванні: а) на носових ракурсах, б) на бічних ракурсах

Отримані залежності показують, що розпізнавання цілей на бічних ракурсах є більш складним завданням, ніж на носових ракурсах. Це викликано можливим впливом ефекту затінення частини цілі, тому необхідно додатково застосовувати й інші ознаки цілі, наприклад ефективну площу розсіювання. Для покращення якості розпізнавання на бічних ракурсах також доцільно застосовувати двовимірні і тривимірні радіозображення, які можуть бути отримані методом інверсного синтезування апертури, що є задачею подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Computer Simulation of Aerial Target Radar Scattering, Recognition, Detection and Tracking/Y.D. Shirman, S.A. Gorshkov, S.P. Leshchenko, V.M. Orlenko, S.Y. Sedyshev, O.I. Sukharevskiy / Y.D. Shirman editor. – Boston – London: Artech house, 2002. – 294 с.
2. Radar Target Backscattering Simulation Software and User's Manual / S.A. Gorshkov, S.P. Leshchenko, V.M. Orlenko, S.YuSedyshev, Y.D. Shirman – Boston-London: Artech House, 2002. - 71 p
3. Братченко Г. Д. Моделювання впливу дестабілізуючих факторів на форму дальнісних портретів в радіолокаційних системах з антенними решітками / Г. Д. Братченко, Г. Г. Смаглюк // Збірник наукових праць Одеської державної академії технічного регулювання та якості. – Випуск 1(6). – 2015. – С. 119-124.